

Liturgie Leer-van-de-kerk-dienst
Emmen, 27 november 2016
Thema: leiding van God of eigen
verantwoordelijkheid?

Votum

Vredegroet

Genade zij u en vrede van God onze Vader en van de Heer Jezus Christus.

Gebed: **Gezang 178:1-5**

Bijbellezing: **1 Petrus 4** (*gelezen door...*)

Zingen: **LvdK 106:1-4**

Preek

Amenlied: **Psalm 15:1-4**

Dankgebed, voorbeden

Inzameling van de gaven (*diakenen geholpen door...*)

Geloofsbelijdenis: God de Vader: **Gezang 123:1**; God de Zoon: lezen uit het apostolicum; God de Heilige Geest: **Gezang 123:5**

Zegen

De HERE zegene u en Hij behoede u; de HERE doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; de HERE verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen: **LvdK 456:3**

Preek voor een Leer-van-de-kerk-dienst
Thema: leiding van God of eigen verantwoordelijkheid?
Emmen, 27 november 2016

Volk van God, geliefde gemeente van Jezus Christus,
br/zr jonger of ouder, welkome gast, luisteraar/kijker,

Je krijgt tegenwoordig de indruk dat er in de samenleving vooral [dia1] nog slachtoffers zijn.

Boze blanke mannen komen in opstand omdat Zwarte Piet hen wordt afgenomen. Verontwaardigde zwarte vrouwen vinden dat ze door diezelfde Zwarte Piet racistisch gediscrimineerd worden.

Als je een boete krijgt voor te hard rijden, voel je je het slachtoffer van een overijverige politieagent. En gefrustreerd in de file het slachtoffer van een regering die er ook helemaal niks aan doet om het fileprobleem op te lossen...

In kerk en geloof hoor je het ook steeds vaker. Mensen die teleurgesteld zijn omdat er nooit iemand op bezoek komt, en daarom maar afscheid nemen van de kerk – 'ze missen me toch niet...'

Of die als gelovig christen iets doen waarvan ze wel weten dat God het verboden heeft, maar het dan schuiven op demonen die in hen aan het werk zijn.

[dia2] *Kan ik er wat aan doen!?*

Die pet past ons allemaal wel: slachtoffer zijn.

Slachtoffer zijn is wel zo makkelijk, want dan kun je wegstaren, en hoef je jezelf niet die lastige vraag te stellen of je er inderdaad zelf niet wat aan kunt doen.

Je ziet dat meteen gebeuren als gevolg van de zondeval in het Paradijs. [dia3]

Zo gauw Eva en Adam van de verboden vrucht hebben gegeten merken ze dat ze naakt zijn en verstoppen zich daarom.

Maar de HERE zoekt hen op, en spreekt de mens aan: [dia4] *Waar ben je?*

God roept de mens ter verantwoording: [dia5] *Waarom heb je dat gedaan?*

En kijk wat de mens dan doet: van zich afwijzen – *De vrouw die U hebt gemaakt om mij ter zijde te staan, zij heeft mij van de vrucht gegeven.*

Adam schiet gelijk in de slachtofferrol.

Hij geeft niet ruitertlijk toe dat hij inderdaad zelf een enorme fout heeft gemaakt, maar schuift een ander de schuld in de schoenen.

En als je goed luistert, hoor je dat Adam zelfs *God* de schuld geeft: *de vrouw die U hebt gemaakt om mij terzijde te staan...*

Daar zit iets in van: waarom hebt U dat ook gedaan, mij die vrouw gegeven, dat is toch vragen om moeilijkheden?

Adam is blijkbaar helemaal vergeten hoe verrukt hij was toen die vrouw bij hem werd gebracht, en hoe hij zijn hooglied over haar zong...

Het is een comfortabele rol: slachtoffer zijn. Dan houd je zelf mooi schone handen.

Zo kun je het God ook makkelijk kwalijk nemen dat de zonde in de wereld is gekomen – zijn we daar niet allemaal slachtoffer van geworden, want: *kan ik er wat aan doen!?*

[dia6] Waarom heeft God er voor gekozen om het kwade toe te laten?

Waarom is er niet alleen *goed* maar ook *kwaad*?

Als God alles kan, en alles weet, dan wist Hij toch ook dat de zonde zou komen, en had Hij dat toch ook tegen kunnen houden?! Nou dan, waarom heeft God dat dan niet gedaan?!

Dus dankzij God zitten wij nu met de gebakken peren...

Er zijn er veel te veel die tegenwoordig zo denken (opvallend: vooral hier in het rijke, welvarende westen!) en die God de schuld geven van alle tegenslag en ellende.

Ook als het gaat om alles wat er in de wereld aan de hand is: al die vluchtelingenstromen, al die duizenden die verdrinken in de Middellandse Zee, al die bommen op ziekenhuizen in Aleppo, al die kinderen die omkomen van de honger – als God dan almachtig is, waarom doet Hij daar dan niks aan?

Kortom: het ligt niet aan ons, maar aan God!

U moet me goed begrijpen: ik zeg niet dat dit geen grote vragen zijn – dat zijn het zeker wel; en u en ik kunnen idd niet zomaar even de oorlog in Aleppo stoppen – was het maar waar!

En ik beweer ook niet dat iemand nooit echt ergens slachtoffer van kan zijn – dat kan zeer zeker wel, en dat is dan vaak iets wat enorme impact heeft en veel pijn en verdriet veroorzaakt.

Waar het me om gaat is dat je heel makkelijk in de slachtoffermodus kunt schieten en daarmee je eigen verantwoordelijkheid niet onder ogen te ziet.

Maar zo makkelijk kom je er niet mee weg.

Want het mooie en waardevolle en bijzondere van de mens is nu juist, [dia7] dat God ons heeft geschapen als wezens die kunnen **antwoorden**, kunnen reageren.

Geschapen naar het evenbeeld van God betekent niet dat wij *uiterlijk* op God lijken, maar qua *wezen*.

Zoals God in zijn wezen relationeel is (Vader, Zoon en Geest), zo zijn wij als mensen [dia8] **relationeel** – we staan in relatie allereerst en bovenal tot onze Schepper, en vervolgens in relatie tot mensen om ons heen, tot de natuur/het milieu en tenslotte tot ons zelf.

Dit beeld gebruik ik op de catechisatie altijd, het is zou je kunnen zeggen, een Bijbelse mensvisie (antropologie).

Wat vervolgens bepalend is, is dat de Schepper ons [dia9] **niet als robotjes** heeft geschapen, als volledig voorgeprogrammeerde wezentjes, die alleen maar kunnen doen wat ingeprogrammeerd is.

Nee, we zijn mensen die kunnen of zelfs moeten [dia10] **reageren** op wat er op ons toekomt, vanuit al die relaties waarin we staan.

God heeft ons iets te zeggen. Mensen om ons heen hebben ons iets te zeggen. Ook de natuur/het milieu vraagt iets van ons. En eveneens moeten we reageren op wat er in onszelf opkomt.

Het wezen van menszijn is dat we steeds [dia11] **keuzes** moeten maken: hoe moet je reageren op wat God zegt? Op wat mensen om je heen zeggen? Hoe moet je reageren op wat de natuur/het milieu vraagt? En op dat wat er in jezelf opkomt.

En de essentie van dat we als mensen keuzes kunnen maken, is [dia12] dat we *goede*, maar ook *verkeerde* keuzes kunnen maken.

God geeft ons de mogelijkheid om te kiezen voor goed, maar ook voor kwaad.

Als we dat niet zouden kunnen, zouden we geen echte mensen zijn.

Maar *waarom* heeft de HERE de mens dan de keus tussen goed en kwaad gegeven?

We hebben het er net op catechisatie ook weer over gehad, en ik begrijp best dat jongelui dat vragen: waarom dat proefgebod in het Paradijs? Waarom stelde God de mens op de proef door die boom van kennis van goed en kwaad?

Maar bedenk dan dat God dat blijkbaar in zijn goddelijke wijsheid goed gedacht heeft, en dat het tegelijk iets laat zien van de hoge waarde die God aan de mens hecht – want ga maar na: geschapen naar zijn evenbeeld!

We zijn kroon op zijn schepping.

Denk aan Psalm 8 [dia13] *wat is de sterveling dat U aan hem denkt, het mensenkind dat U naar hem omziet? U hebt hem bijna goddelijk gemaakt, hem gekroond met glans en glorie, hem toevertrouwd het werk van uw handen, en alles aan zijn voeten gelegd...*

Dat is toch prachtig, dat de HERE zo'n hoge dunk van mensen heeft? Ons mensen zo'n grote en belangrijke taak geeft? Zoveel vertrouwen schenkt?

De HERE neemt ons mensen volstrekt serieus.

God wil dat wij *uit onszelf* voor het goede kiezen, en die mogelijkheid hebben we dus, omdat er ook de mogelijkheid is voor het kwade te kiezen.

[dia14] En het is zo verschrikkelijk dat we dat vertrouwen dat God in ons heeft hebben beschaamd, en in die ene mens Adam voor het kwade kozen.

De mens koos uit zichzelf voor het kwade. En dat deed de mens bewust, willens en wetens.

Daarom is het volstrekt onterecht om de schuld naar de HERE te schuiven en de slachtofferrol te kiezen zodat we schone handen houden.

Daar komen we echt niet mee weg. Daar neemt de HERE geen genoegen mee.

Want meteen roept Hij de mens ter verantwoording: [dia15] *mens waar ben je?*

En dat is de doorgaande lijn in de geschiedenis; telkens weer spreekt God de mens, zijn volk aan, en vraagt Hij rekenschap van wat mens en volk hebben gedaan.

Die rekenschap vraagt de HERE ook van u/jou/mij: [dia16] **wat heb jij gedaan met dat je naar mijn evenbeeld geschapen bent? Wat doe jij in al die relaties waarin je als mens staat** (God – naaste – schepping – jezelf)?

Daarvoor weglopen, dat van je afwijzen, een ander de schuld geven, de slachtofferrol kiezen, is jezelf zand in de ogen strooien.

Natuurlijk spelen de omstandigheden waarin je zit een rol mee.

Iemand die [dia17] een brood steelt omdat 'ie gek wordt van de honger, da's een ander verhaal dan iemand die een pak koeken steelt terwijl er thuis genoeg te eten is.

Maar je houdt jezelf voor de gek, als je denkt dat je vooral slachtoffer bent (of kunt zijn) van de omstandigheden.

Het overkwam me [dia18] zegt de gelovige jongen die verliefd werd op een ongelovig meisje. *Ik kan er ook niks aan doen – als je verliefd wordt dan word je verliefd...*

Tja, het hoort erbij [dia19] zegt de ondernemer die een oogje dicht knijpt en het niet al te nauw neemt met de regels. Ik kan er ook niks aan doen – iedereen doet het, en als ik niet mee ga, dan kan ik wel opdoeken...

Best wel lastige situaties! De hormonen zullen maar door je lijf gieren... Of je baan, je toekomst, zal maar op het spel staan...

Toch: je bent geen slachtoffer van de omstandigheden. Telkens maak je zelf een keus. Want je kunt je hormonen ook bedwingen, je kunt die liefde ook niet meer zoeken – lastig, zeker, maar het kan wel.

En je kunt er ook voor kiezen om anderen niet te beduvelen, niet mee te gaan in wat iedereen doet maar waarvan je weet dat het niet ok is – lastig, tegen de stroom oproeien, maar het kan wel.

En hoe zit het dan met [dia20] de leiding van God?

Dat hoor je inderdaad nog wel 's, dat iemand zegt: *het is geen toeval dat ik hem/haar tegenkwam, misschien wil de HERE mij wel gebruiken dat zij/hij tot geloof komt...*

Dat kan toch? Zeker, dat gebeurt zelfs.

Maar dat zoiets kan gebeuren, ontslaat je niet van de werkelijkheid dat het de wil van de HERE is dat je *geen gelijk span* vormt, dus geen relatie zoekt met iemand die van God niks wil weten (2 Korintiërs 6:14). Want heel vaak gaat het ook mis, en raakt de gelovige zijn geloof kwijt...

En daarom zal [dia21] de norm altijd moeten zijn en blijven wat de HERE ons vanuit de Bijbel voorhoudt. Naar die wil zal Hij ons ook ter verantwoording roepen.

Dat de HERE mijn leven leidt, geeft me rust en houvast. Ook dat Hij niet alleen mij, maar iedereen, ja zelfs de hele wereld in zijn handen heeft en alles bestuurt naar zijn raad en wil (Zondag 9, 10 HC).

Net zoals het me ook rust en houvast geeft dat God met mijn kromme stok (het kwade dat ik doe) zijn rechte slag kan slaan (het ten goede keren) – gelukkig maar.

Geduldig werkt de HERE door alles wat er gebeurt heen aan zijn plan met mij en met u en jou tot aan de voleinding van de wereld.

Maar ook dat alles ontslaat mij niet van mijn eigen verantwoordelijkheid.

Voorbeeld: je gaat niet [dia22] met een blinddoek om achter het stuur van je auto de weg op, 'omdat God mijn leven toch wel leidt'. Zoiets mag misschien de indruk wekken van vroom blindelings vertrouwen in de HERE, maar dit is natuurlijk niet wat Hij bedoelt.

Zoals onze Heer Jezus daar in zijn verzoeking door de duivel blijk van geeft, en zegt dat je God niet uitdagend op de proef mag stellen (Matteus 4:7).

De catechismus zegt n.a.v. het zesde gebod dat je *jezelf geen letsel mag toebrengen en je niet moedwillig in gevaar mag begeven* (Zondag 40 HC).

Daarom is bijvoorbeeld [dia23] het nadenken over of je je kind wel of niet moet inenten zeer terecht, zoals de discussie daarover in de afgelopen week.

En het antwoord is niet eens altijd heel makkelijk....

Net zoals het dat ook niet is voor de vraag of je wel of niet bijvoorbeeld een chemokuur of andere ingrijpende behandeling in het ziekenhuis zult gaan volgen.

Al met al is de vraag daarom niet: [dia24] leiding van God *of* eigen verantwoordelijkheid, als een tegenstelling, iets wat tegenover elkaar staat.

Het is: [dia25] leiding van God *en* eigen verantwoordelijkheid; beide staan naast elkaar.

De HERE leidt voor 100% deze wereld en jouw leven daarin.

En tegelijk ben je zelf voor 100% verantwoordelijk voor wat je doet.

Ik beseft dat het in onze tijd en cultuur lastiger geworden is, omdat we vandaag de dag veel meer luisteren naar [dia26] ons gevoel dan naar ons verstand.

Maar laten we er alsjeblieft erg voor uitkijken dat we ons ook daarmee niet voor de gek houden.

De HERE heeft ons mensen niet voor niets als redelijke wezens geschapen: dat we kunnen nadenken, reageren, antwoorden, etc.

Je hebt niet voor niets je verstand (rede, ratio) gekregen.

Daarom kan ik maar niet kritiekloos achter m'n gevoel aan lopen.

Want voor m'n gevoel kan iets heel goed voelen, terwijl ik best weet dat het absoluut niet is wat de HERE wil.

Dan zal ik toch echt m'n 'goede gevoel' moeten laten corrigeren door mijn verstand.

Daar zal God mij uiteindelijk op aanspreken, ter verantwoording voor roepen.

Kinderen kunnen en mogen zich nog verschuilen achter hun ouders.

Maar als je volwassen bent houdt dat op, dan zul je er zelf voor moeten staan, voor de keuzes die je maakt. [dia27]

Voor de levenspartner die je kiest. Voor je opleiding en werk.

Voor hoe je je opstelt in de samenleving en in de kerkelijke gemeente.

Voor welke boeken en tijdschriften je leest en naar welke tv-programma's je kijkt.

Voor hoe en wanneer je uitgaat en hoeveel je drinkt.

Voor hoe je met je lichaam omgaat en voor hoe gezond je leeft.

Voor welke behandeling je kiest, welk medicijn, welke therapie.

Enz, enz, enz. Steeds weer zelf verantwoordelijk.

Altijd zal de HERE je vragen: [dia28] **wat heb jij gedaan met het feit dat jij naar mijn evenbeeld geschapen bent?**

Met het vertrouwen dat ik je heb gegeven?

Met de gaven die je hebt gekregen?

Wat heb jij van Christus laten zien aan de mensen om je heen?

Hoe ben jij als Christus geweest voor je naaste?

Laten we daarom dichtbij de HERE blijven, en er naar zoeken en verlangen zijn wil te doen. En daarbij steeds krachtig om de hulp van de heilige Geest bidden om zijn leiding in het maken van onze keuzes, zijn kracht in het niet weglopen voor onze verantwoordelijkheid.

Want zo doet u alles tot eer van God, dankzij Jezus Christus, aan wie alle eer en macht toekomt, voor eeuwig. Amen

[dia29]